

Рожелюк В.М.,
к.е.н., доцент кафедри обліку
у бюджетній та соціальній сфері
Тернопільський національний економічний університет

ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ПОБУДОВИ СЛУЖБИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ПІДПРИЄМСТВ РИНКОВОГО СЕРЕДОВИЩА

У системі управління сучасним підприємством важливе значення має належним чином організована служба внутрішнього контролю, яка створюється для задоволення потреб керівників і власників з метою одержання достовірної інформації про ефективність діяльності та управління, і визначається законодавчою базою Господарського кодексу. Організація системи внутрішнього контролю дає можливість менеджменту підприємства своєчасно й ефективно виявляти відхилення, коригувати управлінські рішення щодо виробничо-фінансової діяльності за допомогою організаційних регламентів та процедур попереднього, поточного та послідуючого контролю.

Ефективність організації системи внутрішнього контролю залежить від співставлення вигод від її функціонування і витрат на її створення. Слід враховувати, що складність організації внутрішньогосподарського контролю безпосередньо пов'язана з вартістю використання конкретних засобів контролю з урахуванням витрат на підвищення фахового рівня контролерів та потенційними збитками в разі його відсутності.

Визначальними факторами організації служби внутрішнього контролю є: організаційно-правові, які включають: організаційну структуру та розмір підприємства, організаційно-технологічні особливості його діяльності, структуру облікового апарату та форму ведення бухгалтерського обліку; фінансові, які складаються з таких елементів як вартість проведення контрольних заходів, можливість використання послуг незалежних аудиторських організацій; кадрові, які залежать від укомплектованості, рівня освіти та компетентності облікового й іншого адміністративного персоналу. Крім того, при організації роботи служби внутрішнього контролю слід враховувати: запити управлінського персоналу, організаційно-виробничу структуру підприємства, галузеві та технологічні особливості діяльності підприємства в ринкових умовах. Згідно з вище вказаним, внутрішній контроль організовується у формі окремого відділу або дані функції покладаються на облікових працівників підприємства.

В процесі роботи служба внутрішнього контролю виконує такі основні завдання: перевірка своєчасності, повноти, правильності і достовірності

документування та відображення в обліку господарських операцій відповідно до визначеної облікової політики; контроль за збереженням та ефективним використанням активів підприємства; перевірка відповідності обліку встановленим нормативам та господарських операцій – чинному законодавству; оцінка ефективності діяльності підрозділів підприємства; виявлення зон інформаційного та економічного ризику у структурі підприємства; консультування персоналу підприємства в межах своїх повноважень; підготовка рекомендацій щодо ліквідації недоліків у функціонуванні підприємства, а також вивчення зовнішнього середовища на предмет виявлення ризиків і чинників впливу на безпеку бізнесу [3].

Процедури внутрішнього контролю повинні виконуватися безпосередньо працівниками підприємства, які займаються цим не епізодично, а щоденно за такими складовими: середовище контролю; процес оцінки ризиків суб'єкта господарювання; інформаційні системи, в тому числі пов'язані з ними бізнес-процеси, що стосуються фінансової звітності, та обмін інформацією; заходи контролю та моніторинг заходів контролю [4].

Функції внутрішнього контролю підприємства визначаються його завданнями і метою діяльності, різноманіттям об'єктів для перевірки і включають наступні елементи: перевірку системи бухгалтерського обліку, її моніторинг і розробку рекомендацій щодо покращення організації та методики відображення господарських фактів; перевірку бухгалтерської і оперативної інформації, включаючи аналіз засобів і способів ідентифікації та оцінки такої інформації; спеціальне вивчення окремих статей звітності, включаючи детальні перевірки операцій та залишків за бухгалтерськими рахунками; перевірку дотримання законів, нормативних актів, вимог облікової політики, рішень і розпоряджень керівників і власників (загальних зборів); перевірку діяльності окремих ланок управління; перевірку наявності, стану і забезпечення збереження ресурсів; розробку та надання пропозицій щодо ліквідації виявлених недоліків і рекомендацій з підвищення ефективності управлінської системи.

Таким чином, належна побудова системи внутрішнього контролю залежить, в першу чергу, від інтересу до нього власників і керівників підприємства, від їхніх дій щодо організації внутрішнього контролю на різних рівнях управління і забезпечення умов для своєчасної оцінки ризиків та ефективності контрольних процедур.

Література:

1. Сопко, В. В. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу : Підручник / В. В. Сопко, В. П. Завгородній. – Київ : КНЕУ, 2004. – 412 с.
2. Фаріон, І. Д. Зміст і передумови організації бухгалтерського обліку, аналізу та контролю / І. Д. Фаріон // Створення інтелектуальної системи обліку

для економіки України : Матеріали міжнар. наук.-практ. конференції. – Тернопіль, 2007. – С. 68-71.

3. Максимова В.Ф. Внутрішній контроль економічної діяльності промислового підприємства – системний підхід до розвитку / В.Ф.Максимова. – К.: АВРІО, 2005. – 264 с

4. Міжнародні стандарти аудиту, надання впевненості та етики: видання 2006 року / Пер. з англ. мови О.В.Селезньов, О.Л.Ольховікова, О.В.Гик, Т.Ц.Шарашидзе, Л.Й. Юрківська, С.О. Куліков. – К.: ТОВ «ІАМЦ АУ «СТАТУС», 2006. – 1152 с.

УДК 657.6

Рудницький В.С.,
д.е.н., професор, завідувач кафедри аудиту,
Львівська комерційна академія,
Зих Вітольд,
магістр,
Малопольська вища школа економічна, Польща

ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ НЕЗАЛЕЖНОГО АУДИТУ В ПОЛЬЩІ

На поч. ХХ ст. у Польщі з розвитком її економіки намітилась певна тенденція до зростання кількості професійних бухгалтерів. Їх підготовка здійснювалася в економічних навчальних закладах та спеціальних курсах. До другої світової війни підготовку кадрів з бухгалтерського обліку та контролю здійснювали:

- річні курси для бухгалтерів в містах Варшаві і Лодзі;
- курси для бухгалтерів та ревізорів в Познані;
- вищі курси бухгалтерів в Катовіцах;
- курси для бухгалтерів-початківців у Варшаві, Львові, Гдині і Любліні.

Вищезазначені курси діяли під патронатом Союзу бухгалтерів Польщі. Особи, які закінчили курси бухгалтерів, отримували право на працю бухгалтера. Разом з тим діяльність Союзу бухгалтерів Польщі у довоєнний період не привела до прийняття законів “Про бухгалтерський облік ” і “Про аудиторську діяльність”.

У перших повоєнних роках в умовах занепаду економіки спостерігалися певні спроби відновлення діяльності Союзу бухгалтерів Польщі. У 1946 році було створено Товариство бухгалтерів Польщі. Одночасно організовувалися курси з бухгалтерського обліку в умовах централізованої планової економіки.